Број 79. У Новом Саду, у четвртак 8. априла 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

Црни гласи из Турске.

(*Реформна жандармерија. — Подела жандармеријских рејона. — Аустријанци у косовском вилајету. — Улога Русије. — Срби без реформа. — Зло...*)

— Од нашег нарочитог извештача. —

Цариград, 5. априла.

Један део страних официра, одређених да изврше реорганизацију мађедонске жандармерије, и ђенерал Де Борђис, стигли су већ у Солун. Турске власти приредиле су им свечан дочек. То Турци врло добро разуму. Код њих се у осталом све своди на параде и формалности, да би се само на суштину ствари заборавило.

После толиког отезања и препрека са турске стране, најзад се дошло до неког „сагласија“ између Порте и реформних сила. Но колико је то „сагласије“ сигурно, види се по томе, што Порта не одступа од свога становишта, да се у три реформна вилајета пусте само 25 европских официра; — док реформне силе остају при своме, да број страних официра буде 60, те ће и остатак официра (35) упутити доцније и постепено у вилајете, не обзирући се на протесте и „ограде“ Портине! Но да Порта не би и даље бесконачним „преговорима“ вукла за нос реформне силе, ове су упутиле све стране официре, који су се налазили у Цариграду, на дужност у Стару Србију и Мађедонију и успеле су задобити пристанак Порте, да ти официри носе калпаке, а не фесове. Дакле и опет формалност, као што је досадашња реорганизација жандармерије само једна формалност. Жандари имају друкче кајише за пушку и торбице за меткове, а полицијски агенти носе беле рукавице! Од свега тога Мађедонци неће видети никакве вајде.

Познато је, како су распоређени страни официри по вилајетима. У косовски иду Аустријанци, у битољски Талијанци у солунски Руси (солунски санџак), Французи (сересски санџак) и Енглези (ерамски санџак).

Дакле, најбоље је прошла Аустро-Угарска и Италија, њима је поверена реорганизација жандармерије у два читава вилајета, (свакоме по један цео вилајет), док су Руси Французи и Енглези добили укупно један вилајет, да међу собом поделе санџаке његове.

Ова је подела рејона имала своју интересантну историју. Аустро-угарске дипломате су пошто по то тражили, да им се повери баш косовски вилајет, наводећи, да је он „у њиховој интересној сфери?“ Помишљали су, да је то тако решено још у Мирцштегу (ово још није проверено, да ли је баш тако било), претили су, да ће чак иступити из реформне акције и покварити руско-аустријски споразум, ако им се не повери реорганизација жандармерије баш у косовском вилајету итд. Њихово одлучно држање донело им је — жељени успех. Они су, добили што су желели.

Нема сумње, да би за српске па и словенске (рачунајући ту и бугарске) интересе боље било, да су у косовски вилајет отишли, који било страни официри, па и енглески, само не аустријски, јер бечка политика има смерове, које ће ово помоћи. Талијани су желели косовски вилајет, у који спада и онај део Старе Србије, који они произвољно називају „Албанијом“ и на коју они претендују, али су попустили, кад су видели да Аустро-Угарска баца око и на битољски вилајет. Али су Талијанци — изгубивши сваку наду, да ће добити косовски вилајет — прегли, да се би осигурају бар битољски вилајет, те је око тога настала велика борба између талијанске и аустријске дипломације. Морао се чак цар Виљем II., после састанка са талијанским краљем у Напуљу, заузети за тај захтев талијански, те су у Бечу морали попустити, са мотивацијом да то „чине само из виших интереса тројног савеза!“

Кажу, да када је овд. аустро-угарски посланик барон г. Каличе, добио у том смислу наредбу из Беча, да је болно уздахнуо и шкргутнуо зубима...

Са извесне стране предложено је Енглезима, да они иду у косовски вилајет, али су они то одбили. А Руси упитани, зашто остављају Аустријанцима косовски вилајет и што не траже њега за свој рејон, одговорили су, на жалост:

„Нама је свеједно, ма који вилајет био наш рејон“.

Ми ову истину констатујемо, јер смо научили истину говорити, па ма како она била — горка. И ако разумемо тежак положај Русије, с обзиром на рат са Јапаном, ипак држимо, да су Срби и јужни Словени у опште заслужили од Руса, да се више заложе за њих у овим судбоносним данима, јер Срби морају стрепити, да шовинистичка политика бечке дипломације не створи на Балкану још веће чудо. Руским политичарима на Балкану овладала је у последње време неразумљива политика.

Овде се говори, да у Бечу смерају, да спроведу окупацију новопазарског санџака, Изгледа, да би се томе Бугари само радовали, и ако то не признају. Но Турци уздркћу кад им се то спомене.

Вреди да споменем, да се и после демантовања, још једнако држи глас, да се реформе неће спроводити у свима санџацима сва три вилајета. Веле, да су из рефорама изузети новопазарски санџак (по жељи Аустро-Угарске) и санџаци у којима су у већини Арнаути а у те рачунају мудре дипломате санџаке: пећски, призренски у косовском и дебарски у битољском вилајету! Ово по жељи Турака, односно Арнаута, који су се, веле, зато и бунили, да осујете извођење рефорама у своме „мерлићету“ (постојбини), те би у томе, ако се ово обистини, и успели. Судећи по томе, што су арнаутски немири око Призрена престали — јер је Арнаутима опроштено плаћање новог прореза на стоку — може се узрок престанку тих немира тражити и у попуштању Арнаутима у питању рефорама. Карактеристично је, да аустро-угарска дипломација није била против овог попуштања Арнаутима у оним областима, које они рачунају у — своју интересну сферу“.

Како пак реформе треба спроводити баш у поменутим санџацима, у којима их „хумана Европа“ не мисли спроводити, и ако је тамо арнаутски бес и анархија највећа, а патње српског народа најстрашније, то би се овај чин с правом могао назвати:

Црним ускршњим реформним јајетом, које српски народ добија од Европе.

После овога остаје српска раја само уздање у Бога, у себе и своје најближе.

Срдан

ПОЛИСТАК.

ЛОПОВ.

Са немачког.

»Чини ми се, да си ти још увек онакав филантроп, какав си некад био,« рече мој ујак из Америке, кад сам у шетњи застао и пружио милостињу једном просјаку. »Али живот начини човека равнодушним и неповерљивим«, настави он, особито тамо преко. Сад ми баш паде на памет један догађај, који сам ја доживио.« И док смо даље ишли, исприча ми ово:

Једне недеље извезем се ја као обично мало изван вароши, да се надишем свежа ваздуха и науживам у природним лепотама. Изађем из кола и кренем се по широком друму без циља. Предео је био врло леп и посећен од многих варошана. Лутао сам неко време баца јући равнодушне погледе на пролазнике, док ми наједном не привуче целу пажњу једна гомила људи. Напред је ишао један лепо обучен човек, који је покрај себе вукао неко јадно створење. Јадник овај отимао се и бранио жестоко, али га је онај лепо обучени држао чврсто и ударао песницом у леђа. Моја љубопитљивост се пробуди и кад ми се приближи ово друштво, ја застанем.

»Је л' те, молим вас,« викну ми лепо обучени, »јесте ли видели каквог полицаја?« И кад ја одговорим да нисам, он се разљути: »Разуме се, стара ствар. Где год је потребна полиција, ње нема! Напред, марш!«

»А шта је то било?« запитам једног из гомиле.

»Украо ми један долар,« одговори ми сам лепо обучени. И он обасу свога заробљеника са грдњом, док је овај стално викао: »Не, не, нисам ништа украо, — још никад у мом животу, — ја сам додуше пуки сиромах али не крадем и нисам ни ваш долар украо!«

»Ти си га украо,« викну онај опет, а затим се окрену мени и исприча ми цео догађај. »Кад вам кажем, он га је украо. Видите само, наиђем је на једну бабу, што продаје поморанџе и купим неколико — ево их још у мом џепу. Нисам имао ситног новца код себе, него платим са дводоларом. Баба ми врати један долар и пуну шаку ситног новца. Долар метнем у брзини у десни џеп и почнем ситни новац пребројавати. Наједанпут осетим нешто у мом џепу. Ја се опипам, — долара нема. А кад се брзо окренем, стоји овај човек иза мене, једини човек, који је у опште био у близини. Нико други није могао украсти него само ова хуља.«

»То је једна страшна неправда!« повикне оптужени. »Прегледајте ме, ја немам вашег долара!«

»Ти си га украо, ти си!«

»Не, ја ћу вам казати, како је то било. Видео сам ону бабу, где иде са поморанџама и ја јој приступим у намери, да испросим неколико комада за оне моје грвиће, који код куће гладују. Већ више месеци немам рада, жена ми лежи болесна, а деца чекају, да им донесем што за јело. Ја се могу заклети, да сам невин.«

Свет, који је стојао у наоколо, држао је више са оптуженим него са тужитељем.

»Та пустите ви тог сиротана нек иде с милим Богом,« викну један из гомиле.

»Само би то требало,« одговори покрађени. »Кад добијем мој долар, пустићу га!«

»Али какве доказе имате ви против тог човека,« запитам ја.

»Доказе!« повиче он. »Зар то није доста, што је он и нико више био у мојој близини? Ви лепо знате,« настави, »али кад би шест дана преко недеље радили, да ли бисте допустили, да вам когод у недељу украде из џепа зараду?«

Онај јадник је за све то време тврдио да је невин и кукао за својом фамилијом.

»Они чекају на мене код куће — моја је жена болесна — ни комада хлеба — та то је

Средства за рат.

Петроград, 3. априла 1904.

Русија заводи уштеде у свом овогодишњем буџету. Државни буџет за текућу годину састављен је за случај мирнога стања. Није се мислило на крвави рат, него се озбиљно мислило на културне и привредне радове, на подизање привреде индустрије. Рат је неочекивано наступио. Он је у основи изменуо владине планове и скренуо пажњу целога народа на далеки исток. Јапанци су изненадно напали Русију, која је дужна своје право и своје тековине да штити. Русија дакле после објаве рата има са свим друге задатке пред собом да оствари. Кад је све измењено безусловно се мора изменути и буџет који је душа државног функционисања и правилног рада. Партије у буџету, које су биле предвиђене за флоту и војску сразмерне су осталим патријама, јер се на рат није мислило. Новим, ратним стањем, избиле су нове потребе, нове дужности на површину. Влада је одмах увидела да ваља преустројити буџет према новим потребама, које су изненадно постале.

Општа сума уштеде коју руска влада за ову годину заводи износи 134 377.106 рубаља а то је нешто више него 403 милиона круна. Од ове суме нешто јаче од 18 милиона пада на кредите из ранијих година а преко 115 милиона иде на скраћење издатака у текућем буџету. Општа сума уштеде износи 5,3%.

Одмах напомињем да се ове уштеде чине на позицијама код којих неће бити уштрба; уштеде се дотичу железничких издатака т. ј. издатака на подизање нових железничких пруга, на поправку старих линија и израду нових путничких вагона.

Нико у земљи неће и не може одрицати корисност овога поступка. Сви листови редом прихватили су ову владину одлуку и похвалили је. Јер, и ако је војна затекла земљу у финансиски сређеним приликама, треба се састарати за евентуалне случајеве. Русија није рада да приступа никаким зајмовима, и ако јој се са разних страна чине врло повољне понуде. Она хоће уштеђевином да ратује; а ако би и приступила зајму, тај би имао да послужи као последња резерва за ратовање.

Влада руска хотећи да економише, морала је штедети на оним позицијама, где јој је најлакше било одузимати а не реметити правилно функционисање послова. — У јавности, као и у самој влади обраћена је пажња на једну истиниту појаву: Влада је прошлих последњих година највише трошила на подизање железница. Сва политика владина била је усредсређена у отварању нових гвоздених путева. „И кад не би било рата с Јапаном, рекао је један државник у савету, требало би мало стати са тим журним отварањем нових железничких пруга“. А то је истина, коју сви признају.

Главно је, да се при одузимању тих милиона у корист рата неће ни најмање пореметити нормалан ток и обављање државних послова у империји, нити ће и једна установа ма у чему ратати.

Русија је за време рата 1812. године приступала другим мерама, које су се показале убитачне. Услед тога је чињен нов покушај са буџетом за време кримске војне 1854. и 55. године. Па и за време војне с Китајем 1900. године било је извесних уштеда у буџету.

У Енглеској су те уштеде у корист вођења рата веома еластичне биле и све су на више ишле. Та пракса, која се у Енглеској врло често употребљује, показује, да је то у ствари најправилнији пут за правилно функционисање државе, када с непријатељем ратује. — Енглески министри финансија — почињући од Пита — безброј пута су се користили с том практичном методом. Уштеде што су их у своме буџету чинили Енглези за време рата с Бурима све су се на више пењале и рат олакшавале. Године 1899—00 износиле су близу 17 милиона фунти штерлинга, 1900—1 год. имале су 26 милиона; године 1901—2 скочиле су на 34 милиона, а прошле године попели су се за близу 39 милиона фунти штерлинга.

Ова мера коју је завела влада а император руски одобрио и корисна је и потребна. Од те уштеде рат ће се олакшати, а народ неће осетити никаква уштрба. Ваља такоословати да не осети уштрба ни државна управа. Влади руској су сад одрешеније руке за вођење рата с Јапанцима: новац се концентрише у касу за војне и ратне издатке и ратне операције лакше је видити; јер за њих непрестано важи оно начело што га је изрекао Наполеон: да је за вођење рата потребан новац и само новац.

Русија тога има у изобиљу и може ратовати.

Политички преглед.

Бури се крећу. Из Преторије је стигла у Лондон вест да су се 80 Бура удалили из Јоханесбурга потајно и отишли у Ликенбург, где је по претходном уговору било спремљено за њих оружје и прах. Даље се вели, како се истрагом испоставило, да су смерали да опљачкају све покрајинске новчане заводе, те да онда подигну на оружје све Буре у северним транзвалским фармама. Даље се не вели ништа. Но с друге стране долазе вести, да су лондонски државници врло забринути услед комешања бурског и да се боје јако њиховог новијег устанка.

Бугарско отправништво у Будимпешти. Из Софије јављају, да ће се средином маја основати у Будимпешти бугарско дипломатско отправништво. За начелника његовог изабран тајник бугарског дипломатског отправништва у Лондону др. Никифор.

Србија. Краљ Петар на свом путу, дочекан је у Смедереву свечано. На поздравни говор председника општине, одговорио је краљ овим интересантним говором:

Мили Моји Смедеревци! „И Ја се од срца радујем, што сте Ми и на овако свечан начин дали прилике, да Вас још једном видим и поздравим

„Тесне су везе које су од вајкада везивале дом Мој са становништвом овога краја, са Вама, драги Моји Смедеревци. Те везе нису се кидале ни за време најјачих бура, које су преко наше лепе отаџбине прелазиле. Оне су са бурама тим само јачале и постајале све тешње. И Ја сам из дубине душе захвалан Богу, да ма и стар, ма и на крају живота видим и поздравим становништво, које је годинама стајало верно уз дом Карађорђевића. Знајући оданост ту, Ја и не гледам у овом свечаном дочеку обичан израз поште и оданости народа према своме Краљу. Ја сам уверен да је ово одушевљење којим Смедеревци први пут поздрављају свога Краља, одјек свих оних нада, које су они годинама морали да крију у грудима својим, а које су се све везивале за име и потомство првог Вожда; и будите уверени, мили Моји Смедеревци, да вам те наде неће бити варљиве.

„Искрени поздрав који сам испратио целоме народу, нека буде и Смедеревцима једно јемство за боље дане које су они очекивали. Унук Карађорђев није могао друкчије но да, када је куцнуо час ослобођења уђе и сам у редове бораца, у колико му је нада допуштала да помогне довршењу онога дела које му је дед отпочео.

„Народ српски може бити уверен да ће Краљ Петар, са оним истим младићским одушевљењем и данас стајати на бранику националних права Србије и Српства.“

„Уверен да ћу, у свима Мојим подузећима за добро српског народа, увек моћи рачунати на потпору мојих драгих Смедеревца, ја им довикујем: Живели...!“

грозно — ја сам невин... — невин....«

Грубо понашање човека, који је овог јадника држао за јаку као и цео призор постаде ми наједан пут одвратан и ја се решим, да учиним краја целој овој ствари.

»Чујте«, окренем се покрађеном, »ја ћу вам учинити један предлог. Даћу вам један долар, а ви пустите тог човека нек' иде с милим Богом. Пристајете ли?«

Покрађени се зачуди.

»Зар сте ви толико богати, да имате новаца на бацање?« смејао се. »Ал' шта ме се најпосле тиче? Управо ја не бих требао да га пустим, јер знате, крађа је крађа, а та треба да буде кажњена. Ал' тек кад ви хоћете, мени је свеједно.«

»Но па онда пуштајте га!« рекох ја.

»Прво хоћу свој долар да имам!« одговори он дрско.

Ја отворим буђелар и предам му долар. На ово он пусти своју жртву.

Јадник ми довикну дирљиво: »Много вам хвала, господине!« па побеже, колико су га ноге доносиле, као да се бојао, да га она гвоздена рука не дохвати још једном. Онај други ми климну главом и задовољно пође својим путем. И ја наставим шетњу, са свешћу, да сам учинио једно добро дело.

Кад сам се с вечера враћао, заборавио сам био већ сасвим на овај догађај од пре подне. Изабрао сам други правац за повратак и већ сам био близу вароши, кад у једном растојању видех гомилу света. Шта је опет овде! помислим и пођем ближе. Кад се приближим, занемим од чуда. То су били моји познаници од пре подне, лепо обучени и онај јадник! Да није онај опет ухватио лопова, мада сам му ја дао долар? Или да није онај јадник и по други пут тог истог лепо обученог покрао? И док сам се ја приближавао и кроз гомилу света провлачио, чуо сам, како лепо обучени једној старијој госпођи исту историју о поморанџама и украденом долару прича, како јадник кука за својом фамилијом и доказује своју невиност, како госпођа вади из буђелара један долар и даје га лепо обученом, да избави из његових руку оног јадника. Овај баш хтеде да се захвали милостивој госпођи на доброти, кад из гомиле изађе један господин па дограби лепо обученог за јаку са узвиком: »То је највећа превара, што сам је видео у веку.« Лепо обучени удари неколико пута песницом овог господина, отрже се и за час нестаде и њега и оног јадника. Овај господин који доби неколико удараца, исприча сада на општи смеј, како је пре једног сата он откупио тог јадника за један долар. Ја сам, разуме се, одавно видео, да сам и ја био преварен, али сам држао за паметније, да то прећутим и пођем кући са једним искуством богатији.

»Видиш ли«, заврши мој ујак, »оваки случајеви нас приморавају, да се мало неповерљиво држимо према људима. У осталом, поштовање оном, који заслужује поштовање. Ово је била бар добро измишљена комедија и ја нисам у свом животу никад видео два боља глумца.

Превео И.

М. 127.
ex 1904.

Отпис*)

министра-председника у предмету одлуке српског народног црквеног сабора о руковању манастирских добара.

Превод.

Краљевски угарски министар-председник.
Бр. 4992./М. П. П. ex 1903.

Преузвишени и Високопречасни Господине Архијепископе-Митрополите и Патријарше!

Извештавам Вашу Преузвишеност и путем Ваше Преузвишености православни српски народно-црквени саборски одбор, да из XXX. дне 16. јула 1902. године држане седнице православног српског народно-црквенога сабора под бр. 4. у предмету руковања прав. срп. манастирских добара донесена и представком саборског одбора од 12. новембра 1902. бр. С. О. 2158. ради издејствовања превишњега одобрења, јер у колико сабор у овој одлуци на темељу својих права, који имају основ у § у 19. а нарочито у тачци 4. овога § а прев. кр. наредбе од 14. маја 1875. наређује саборском одбору, да сачини уредбу о начину руковања манастирским добрима, то ово иде само на оживотворење права установљених већ у §§ има 5. и 6. одс. V. прев. кр. наредбе од 10. августа 1868. односно у § у 33. прев. кр. наредбе од 14. маја 1875. и на испуњење тамо прописаних дужности. Начела пак, која ће изло-

*) Доносимо у целости отпис министра-председника у ствари саборског закључка о руковању манастирских добара. Ми смо о том питању већ говорили у „Застави“, а првом згодом проговорићемо опет.

жити саборски одбор и грађењу нацрта за уредбу, тек онда могу бити предметом (материјалом) мериторне расправе, ако иста приликом грађења уредбе као што треба и подробно буду узета и истакнута у уредби.

Из овога узрока сам обишао подастирање упитне одлуке на превишње место. Узевши на знање ову намеру сабора да изврши (спроведе) прев. кр. наредбе, са своје стране позивам путем Ваше Преузвишености прав. српски нар. црк. саборски одбор, да у смислу § а 33. прав. кр. наредбе од 14. маја 1875. г. сачини савесно са нацртом уредбе о начину руковања манастирским добрима у исто време и нацрт уредбе о дотирању (опскрби) манастирских калуђера и такове сабору поднесе, да тако ове уредбе могу бити у автономном правном кругу српске цркве сабором донесене и ради издејствовања превишњега одобрења приказане.

Како пак уредбе, које ће сабор донети у смислу тачке 8. § а 19. прев. кр. наредбе од 14. маја 1875. год. истом после премилостивог одобрења Његова Величанства ступају у живот, позивам саборски одбор, да се дотле, док се по превишњем одобрењу не узмогне увести у живот донети се имајућа коначна уредба, строго држи привременога упуства, које је саборски одбор у погледу администрације, рачуноводства и рачунополагања манастира под бр. С. О. 337./107. ех 1876. издао, а с тим у свези и упутства, које је под бр. С О. 579. ех 1878. сачинио и које је отписом мојега предходника у звању од 9. августа 1903. бр. 3264. и за садањега надзорника добара прописано.

Примите и т. д.

У Будимпешти, 15. марта 1904.

Тиса с. р.

Руско-јапански рат.

Са последњом недаћом руском код Порт-Артура управо после пропасти „Петропавловска“ рачуна се, да је завршен и други чин крваве драме руско-јапанског рата. Као први чин узима се заузеће Кореје од стране Јапанаца, а као други, потпуна превласт јапанска на мору. И сад је по среди трећи чин, односно искрцавање друге јапанске војске. Где ће се та војска искрцати, то је још увек велика загонетка. Она се већ пре више недеља појавила у Чемулпу и тамо дуго време задржавала. Испрва се говорило да ће се искрцати у Инкау код Ниучванга, за тим близу ушћа реке Јале код Такушана. После пропасти „Петропавловска“ изнело се да ће искрцати у Пичеву, па онда у Кинчу, а за тим, још ближе код Порт-Артура И већ се био изнео цео ратни план за ово последње. Тиме би била пресечена порт-артурска железница, Порт-Артур о цепљен и од Владивостока и од Лиаојанга, Мукдена и Ниучванга, те би онда заједничким нападом јапанске флоте и јапанске сувоземне војске морао пасти. Нарочито се износи како би Кајпинг за искрцавање друге јапанске војске био најзгоднији. Истиче се Кинчу као згоднији, где се убојни бродови могу обали примаћи на 5—6 клмт. Он чини са заливом Талијенваном морску узину на којој је Квантунг, а на овом Порт-Артур. Та узина је широка само пет километара. Пође ли им све ово за руком, онда су постигли велики успех. Тиме би уједно био завршен и трећи чин и отпочео четврти наиме: опсада и пад Порт-Артура. Ово је лепо замишљено, хоће ли све тако и испасти видеће се. Најновије вести међу тим као да говоре против тога, јер веле, да ће се друга јапанска војска искрцати у Инкау и Ниучвангу, и ако је то скопчано са врло великим тешкоћама. Искрцавање код ушћа реке Лијао, врло је незгодно због плиткоће реке, а и у самом Инкау је то разлог, због чега ће се у великој даљини морати бродови зауставити тако на 25 до 30 километара даљине,) те отуд чамцима и другим мањим бродовима преносити. Осим тога утврђења у Ниучвангу врло су јака, те тешкоће и жртве могу бити још веће. Где ће се јапанска војска управо искрцати и где су управо оних 76 превозних бродова које прати јапанска флота, и где ће се зауставити, то је врло тешко рећи.

Новије вести са бојишта ово су:

Намишљени напад на Владивосток.

Из Нагасакија је стигла у Лондон вест, да се јапански адмирал Камимура спрема, да са јаком флотом нападне Владивосток и узда се, да ће руску владивосточку флоту, која се састоји из крстарица „Громобој“, „Русиј“, „Рурик“ и „Бодокин“ или заузети у унутрашњем пристаништу или их уништити. То би можда било лако извести, да није владивосточких батерија.

Адмирал Скридлов.

Приватне вести јављају, да ће се адмирал Скридлов кренути заједно са балтичком флотом на бојиште, која ће се за који дан кренути.

Министар Хилков на Бајкалу.

Руски министар Хилков, који се недавно вратио са Бајкала, поново је отпутовао прексиноћ онамо. Из тога изводе, да ће се убрзати превози руских војника.

Генерал Сахаров.

Како из Петрограда јављају, досадањи домандант сибирске војске генерал Сахаров наименован је за шефа штаба манџурске војске.

Скридлов и Куропаткин.

Кад је адмирал Скридлов на своме путу за Петроград стигао у Карков, зато као га је тамо овај брзојав Куропаткинов из Лиао-јанга: „Срдачно Вас поздрављам при наименовању Вашем на тешко, али зато важно и славом овенчано место. — Ваш поштовалац Куропаткин“.

Лажне вести.

Генерал Флуг јавља, да су потпуно лажни сви они извештаји, који говоре о опсади и заузећу Порт Артура. Исто су тако лажне и оне вести, да је једно одељење козака у Кореји заробљено од Јапанаца.

Код Јале.

Из Токија потврђују вест, да су Козаци посели Сенченг и мисле да Руси хоће тиме да скрену пажњу јапанску са Јале.

Руски логор.

Из Шангхаја јављају, да је Куропаткин одржао смотру над војском. Војска и коњи су у врло добром стању.

Микадо и Того.

Јапански цар поздравио је брзојавом адмирала Того после пропасти „Петропавловска“. Того је захваљујући на поздраву, како веле у Лондону, одговорио Микаду, да дотле неће мировати док не уништи и остатак порт-артурске флоте.

Досадањи губитци порт-артурске флоте.

По приватним извештајима досадањи губитци порт артурске флоте ово су: Од убојних бродова пропао је: „Петропавловск“, озлеђени су: „Цесаревић“ и „Ретвизан“, потпуно неповређени су: „Полтава“, „Севастопољ“ и „Пересвјет“. Од убојних крстарица пропали су: „Варјаг“, „Корејец“ и „Бојарин“, озлеђени су: „Богатир“ и „Палада“, неповређени су: „Диана“, „Ашколд“, „Новик“ и „Бајан“. Од торпедних чамаца пропали су: „Силни“, „Стерегушчи“, „Страшни“, „Безумни“ и „Безподшедни“. Неповређено је 11 торпедних бродова и 10 мањих торпедних чамаца.

Губитци јапански нису познати.

Руски цар и рат.

Из Париза јављају, како је један упливан руски дипломата рекао, да је неистинита вест, да Русија тражи ратног зајма на страни. Ако јој буде потребан већи зајам она ће га добити у самој земљи, а осим тога је руски цар обећао, да ће од свога имања дати 800 милиона рубаља (око две милијарде и 400 милиона круна) Русији на зајам без камате и без икаквог осигурања, да му исплати у оброцима и кад може.

Вести из места и са стране.

Покрет железничког особља.

Брзојав доноси вест, да је железничко особље на врло многим местима обуставило рад. Те је према томе застао железнички саобраћај. Код нас јутрос стигао воз из Будимпеште у 8 ½ сати али је застао у Чортановцима и не иде даље. Влак који је требао стићи у 11 сати из Београда није стигао у Нови Сад. Према томе не знамо, кад ће данашњи број „Заставе“ моћи пошта отправити на страну.

Узрок је овом штрајку покрет железничког чиновништва и железничког особља, који траже већу плату и мањи рад. Они су сазвали за данас у среду велики збор железничара за Будимпешту. Управа државне железнице хтела је да осујети тај збор тиме, што је забранила појединим шефовима, да дају железничком особљу допуст. Уједно је и њима забранила, да учествују на збору. Будимпештански железничари су држали конференцију, која је била врло бурна. Изјавили су солидарност и да неће допустити, да дирекција отпусти икога и казни затвором. На тој је конференцији говорио Турчањи врло огорчено. Влада је дошла у помоћ железничкој управи и забранила је збор — а железничка управа је почела да казни и гони вође тога покрета. — За тим је настала обустава рада. Ово је стигло брже но што се ико надао и по најновијим вестима изгледа, да се овом покрету придружују железничари мал' те не листом. Ако железничари истрају, нема сумње да ће победити, јер су у стању да зауставе сву трговину, сву пошту, све размештање војске, што би канда било још понајнепријатније у овај мах.

Звона за саборну цркву.

Јуче после подне су пренесена звона за св. Ђурђевску (саборну) цркву са овдашње жељезничке станице. Звона су ношена на тројих воловских коли и то на првима два, на другима једно, а на трећима „велико“, које је само за себе тешко 26 и по метарских цената, а сва четири заједно тешка су 52 метарске центе. „Велико“ звоно је поклон Лазе Дунђерског и жене му Софије, а остала три набавила је сама црквена општина. Кад су звона товарена на кола, згрнуо се силан свет, а биле су и српске основне школе (деца и учитељи). Звона су довучена на коли наших родољубивих Срба Новосађана, Гавре и Милоша Мијатовића и Кузмана Милака. Лепо је било гледати: на сваких коли под звонима била је посута трава, кола искићена а воловима на рогове и кочијашима о руке беху повезани пешкири. Народ је у великој маси дошао, допратио звона до порте, где су звона истоварена, после чега се народ разишао.

Политичке странке у аустријском сабору.

Немци сви скупа имају 206 мандата и то: уставоверни великопоседници имају 30, слободоумна (либерална) странка 31, народна 47, пангерманска (шенерерова) 14, источно-немачка (волфова) 7, хришћанске социјалисте (луегерова) 26, катол. центар 28, аграрци 5. Од посланика ван странака су 3 уз народну странку, 3 уз слободоумну, 2 уз пангерманску и 1 уз центрум. Међу социјалистама је 6 Немаца.

Чеха има свега 87, и то: Младочеха 48, чешких аграрацa 5, националних социјалиста 5, чешких феудалаца 19, три Чеха су уз словенски центрум, има 2 радикална Чеха, 1 ван странака уз Младочехе, 1 ван странака уз чешке аграрце и 3 уз социјалне демократе.

Пољака има 71. У пољском клубу (већином племство) је 65. 4 Пољака не припадају ни једном клубу и 1 Пољак из Буковине, а један Пољак је међу социјалним демократама.

Русина има 11. 6 их је у опозицији, а 5 у словенском центруму.

Словенаца има 15, од којих је 11 конзервативаца и седе у словенском центруму, 4 Словенца (са 2 Србина) чине заједнички клуб.

Хрвата 10; седе у словенском центруму.

Срба 2 (са 4 Словенца у једном клубу).

Талијана 18 у талалијанском и

Румуна 5 у румунском клубу.

Југо-словенски клуб броји 29 чланова, а социјалне демократе 10 — (али су побројани по народности); према томе имају од 425 посланика Немци 206, Романи (Талијани и Румуни) 23 члана, а остало су Словени. То је најбоља слика Аустрије

— и Немци имају образа да доказују, да је Аустрија немачка. Још би друкчије изгледало, да се уведе опште, директно и тајно гласање!

Војни свештеници у Србији.

Министарство војно укинуло је војне сталне свештенике и увело т. зв. хонорарне, а то значи, на сваком месту, где се војска налази, па затреба какво чинодејство, узеће се свештеник из дотичног места и платиће му се по уобичајеној такси.

„Хрватство“.

Тако ће се звати тај нови лист, што ће га основати у Загребу нова клирикална струја, којом не ће више руководити Штросмајер, него загребачки арцибискуп — Посиловић. Уређиваће га српски ренегат Максим Релић. Максим Релић је унијатски поп, из Жумберачког краја и неко време је и сам Србовао. Доцније је доспео као „мисијонар“ у Митровицу да шири унију и уређивао је „Хрватски Браник“. После разних чуда и покора, које је починио, отишао је у Америку. Сад — јавља „Пешт. Лојд“ да је овај лојолин син нарочито позван и да ће зато доћи у Загреб. — Ништа зато, преживело је Српство и Мишкатовића и Павлиновића, није му начинио квара ни Бјанкини — па се не боје нити ће се поплашити ни овог попа-журналисте, Максима Релића.

Ђачки немири у Бечу.

На бечком универзитету је на т. зв. црној табли објавио ректор (старешина) тамошњег универзитета, дворски саветник Ешерих, да ће од сад, да би се избегле тзавице међу ђацима, бити дозвољено носити друштвене ђачке знаке (обично врпце преко груди и нарочите капе), само онима друштвима, која су то право имала до конца марта о. г. У будуће ће се то дозвољавати само новим *немачким* друштвима а другима (словенскима. Чланови српског академског друштва „Зоре“ носе црвено-плаво-белу врпцу, хрватско друштво „Звонимир“ црвено-бело-плаву итд. — Да не буде само та забрана ректорова сипање уља у ватру!

Стање великога кнеза Кирила.

Генерал Куропаткин телеграфисао је у суботу из Лиаојанга, оцу великога кнеза Кирила, великом кнезу Владимиру Александровићу, царевом стрицу, ово: Сад сам баш говорио с великим кнезом Кирилом, и дуго с њим остао. Он се спасао чудом божјим. Ваш син опоравља се брзо од потреса који је преживео. Трагови опекотина проћи ће сасвим за недељу дана. Ноге су му опрљене, али он ме је дочекао стојећи. Може да се креће без помоћи. Кроз неколико дана проћи ће и ова повреда.

Земљотрес у Ст. Србији.

Према званичним подацима, које је порта публиковала, недавни земљотрес у Старој Србији био је врло јак. Порушено је 30 села, погинуло је 37 а рањено 28 лица.

Читуља.

Пишу нам из Баје: „Наш умировљени српски народни учитељ Симеон Станковић-Ставра преселио се у вечност 4. (17.) априла примивши дан пре тога тајну светог причешћа у својој 80. години живота. Покојни Ставра, како га сви звасмо, беше искрен пријатељ и одушевљен Србин. Учитељевао је у нашој вароши 22 године, где је својом спремом — а свршио је у оно време филозофију — и приступачношћу вадобио љубав не само у Срба, но и у иновераца. Говорио је перфектно латински, немачки и мађарски. Сутра у вторник сахранићемо нашу остарину. Вечна му успомена!“

Престала забрана увоза свиња.

Аустријско министарство дозволило је из митровачког и румског котара увоз свиња за Аустрију, јер је престала болест међу свињама, због које је било забрањено.

Путујуће српско позориште.

Под управом Јов. Марковића постоји ново срп. позориште од 10 чланова. О Васкресењу Христову текуће године, првог, другог, трећег, па по овоме и сутра-дан су свега четири, односно пет представа у Сиригу (под Сегедином) одиграли. — Присуствовали смо на последње три, односно четири представе; а наиме: „Балканска царица“, „Косово“ „Жените се“ и „Трагедија краља Александра“. — Изгледа нам, да ће ова позоришна дружина моћи да се одржи. Комаће даје скраћено, јер је мало особље, али је скраћивање доста неприметно. — Наша мања места дочекиваће радо ово мало позоришно друштво, ако узбуде умело да се поштива.

Самуило Смајлс.

Један од многих културних бораца, Смајлс, умро је у својој 92. години. Био је дуге времена новинар и много се бавио социологијом. Писао је много, а — његова дела — која су писана енглески — нису својина енглеске, него целе светске књижевности. Доста је његових ствари преведено и на српски језик.

Министар-председник Комб.

Француском министру-председнику Комбу поверено је, да привремено заступа војног министра јер је ђенерал Андре на одсуству, а тако исто и министра морнарице, те он сад, осим што је председник министарства, има у својим рукама: министарство просвете, унутрашњих послова, војено и морнарице. За који дан — кад председник републике Лубе оде на пут у Рим — заступаће (по уставу), у вршењу дужности и права и председника републике. Тако ће — случајно Комб — сву власт усредсредити у своје руке, наравно привремено.

Исправак.

У јучерашњем, 78. броју „Заставе“ у брзојаву из угарског сабора стоји: „О платама комитетских чиновника“, а треба да стоји: „О платама комитатских (жупанијских) чиновника“.

Позив на претплату. 1. априла отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем марта истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец април обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 7. априла.

Штрајк на жељезници.

Будимпешта. У великом делу државних жељезница избио је ноћас штрајк из узрока што је главна управа забранила да чиновници државних жељезница одрже данас у Будимпешти збор жељезничких чиновника из целе земље. И што је одузела вођена покрета звања и плате. (Види белешку у „Застави.“ Покрет жељезничког особља.“ Пр. У. „З.“) у Ракошкој станици, у којој се распоређују возови, дочекали су Турчањија са овацијама. 600 железничара почеше викати: Обуставимо рад! (Штрајкујмо!) Погасили су све светиљке и сигналне лампе. Истакли су знак да се не сме даље возити и послали су телеграм на све станице да је отпочео штрајк. Одмах за тим требао је теретни воз да уђе у станицу, кад је влаковођа хтео да га крене, полегали су ис пред локомотиве и викали су: Терај, нек пропадне особље. За тим је заустављен и особни воз. Међутим су стигле вести из свију делова државе, да је свугде проглашен штрајк, и да су сви возови, који су стигли на разне станице, заустављени, уједно се и особље жељезничко придружило штрајку. На западну жељезничку станицу није стигао ни један воз од 1/4 9 у вече. Ориент експрес задржан је у Паркаману, бечки брзи воз у Ракошпалоти. Возови са путницима не могу да иду на источне станице кренули су се возови по реду, али је данас ујутру саобраћај и ту заустављен, тако, да од данас ујутру ни један воз не стиже нит се креће. Око по ноћи изаслата је војска на станице да чува магазине. На францштатској жељезници постављено је две компаније војника и полиција са вишим железничким чиновником, који тамо задржавају возове што доносе из унутрашњости оне, који штрајкују.

Преносе Ракоцијев.

Будимпешта. Звнични лист доноси краљево писмо упућено Тиси, у којем се говори о великим људима мађарске повеснице и да се у домовину пренесу земни остатци не само Ракоцијеви, већ и њихови. То је одјек давнашње жеље мађарског народа. Хвала божанском провиђењу да сад сачињавају само још историјску успомену оне противности и несугласице, које су поникле међу мађарским претцима и да су данас исчезле. Данас је потпуно успостављено поверење између краља и народа и хармонија, која ће успешно делати. Мађари се могу без горчине сећати прошлих дана, и краљ и народ могу се заједнички са пијететом сећати свију оних, који су у прошлим ратовима играли главну улогу. Услед тога опуномоћава се министар-председник да проучи питање, како да се пренесе пепео Ракоцијев у завичај свој и краљ очекује његове предлоге у тој ствари. (Ово има без сумње свог већег значаја а у првом реду треба да задовољи Мађаре и учврсти положај владе. Сведочи да је нешто крупно по ереди. Пр. ур.)

Будимпешта. На Келендорфској станици обустављен промет. Возови не могу даље. На источној станици обустављено давање карата, јер су жељезничари обуставили рад и чекали само оне возове који доносе жељезничку послугу. Из Солнока, Арада, Сегедина, Загреба Мишколца, Колошвара, Дебрецина, Кашаве и многим другим варошима обустављен саобраћај. У Селноку подметнути су динамитски патрони под шине.

У жељезничким станицама одређена је војска да одржава ред. Жељезничари долазе у великом броју на збор. Излазе у побочним штацијама да пешке дођу на збор. Из Загреба стигло 800 жељезничара које је задржала полиција и затворила, јер су дошли без дозволе. Полиција их је у три групе одвела у полицијску зграду и затворила. Пред полицијом стоји силна гомила света, која ларма против жељезничке управе. У подне отишла депутација железничара код министра председника. Војничка регимента железничара долази из Корнајбурга у Будимпешту, да би се саобраћај могао почети на главним линијама. Осећа се већ, да у Будимпешти нема доста јестива. Посланици дошли су председнице у сабор да се саветују. Влада хоће да употреби највећу строгост нарочито против вођа овога покрета.

Трговина.

НОВИ САД, 7. априла 1904. г. Пшеница прве вакоће нова 17.70—80 — К. Пшеница средња 14 К. 50—60п Пшеница лошија роба 14 К. 30—40 п. Кукуруз — К. 9·60—90— п. У зрну нова — К. ——— у клипу — К. ——— п.

Маст 68 фор. Сланина сува 68 фор. дебела паљена 68 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	44—45 нов.	живе
„ средњи . .	42—43 нов.	мере
„ лаки . . .	40—41 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	34—36 нов. по кили
Јагњци	8—13 фор. по пару
Овци .	——— фор. по пару

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ЛЕОПОЛДА ФИШЕРА

у Бач-Петровомселу,

потребује доброг помоћника, Србина, који осим свог матерњег језика говори добро и мађарски. Треба да је самосталан продавац, а у својој понуди ваља означити и плату, коју тражи. 346 1—1

РЕМАТИЗАМ И КОСТОБОЉА

лече се са **ликером »Година«**, од апотекара **Рафаеле & Г. Година** у Трсту. **(Raffaele & G. Godina — Triest).** Цена једној флаши **2 круне.** Из Трста разашиље се најмање 3 флашице за **7 кр. 20 пот.** за готов новац унапред или уз поузеће **(Nachnahme).** 24 52—

Јесу ли Мађедонци Срби или Бугари?

— Прилози питању о народности Мађедонаца и њихово народно песништво. —

Написао: Иван Иванић.

Сени † Дон Д. Ивана Мусића, војводе доње Херцеговине.

III

На овоме месту не могу пропустити а да не споменем један руски и бугарски суд. Рус Башмаков, бугарофил (природно је, јер је пореклом Бугарин) пропутовао је 1899. за 14 дана сву Мађедонију. У Битољу се задржавао свега 24 сата! Видео сам га тамо 19 августа 1899. год. у друштву искључиво бугарских професора. Србе није тражио, те тако једностранo обавештен није могао непристрасно судити о приликама у Мађедонији, и о језику и народности Мађедонаца. То се види из његових „Писама из Мађедоније“ са потписом В. О („Вешчи Олег“) у „С. П. Б. Вједомостима“. Ту је свачега написао, истичући наравно непрестано да су Мађедонци — Бугари*). Говорећи о језику Мађедонаца, он „чуствује“ и код Србина Гопчевића и код Бугарина Шопова, да им „филолошка наука није ништа, него да су они обузети пламеном својих страсти, те он никако да нађе из ласка из тот „адског лавиринта“.

Самој редакцији „С. П. Б. Вједомости, која ни најмање не гине за Српством, учинило се претерано овако филолошко излагање Руса В. О. па у примедби на том месту вели:

„Има занимљиво дело о етнографији Мађедоније из пера филолога Бугарина, П. Драганова, који никако не дели поглед својих бугарских колега и после дуга изучавања питања на месту, дошао је до резултата, да је основно насеље Мађедоније српско. Ово испитивање, које је изашло из пера Бугарина, не може бити осумњичен у пристрасности ка Србима, и у нашим очима излази, као веома важан аргуменат против бугарских претензија на сву Мађедонију. Као своје образан ваља узимати и однос према Бугарима и Србима Руса г. Јастребова, који не дели мишљење бугарских писаца о бугарској Мађедонији. Ако писци и учењаци Срби нису слободни од пристрасности, кад говоре о Мађедонији, то су још у већем степену, само у противном правцу, пристрасни писци Бугари, и то неопходно ваља имати у виду, када је реч о Мађедонији.“ — Ову умесну примедбу уредништва, В. О. није дабогме могао читати, налазећи се тада у Мађедонији Доиста г. Башмаков (В. О.) чини се са свим невешт и не помиње познату му изјаву поменутог му брата Бугарина, професора П. Драганова (некадањег директера буг. гимназије у Солуну): да он (Драганов) мора с великом муком обраћати Србе у Бугаре, јер мислити да у Мађедонији живе Бугари, биће — превара.“

Кад хоћемо да сравњујемо мађедонски говор с бугарским, не смемо узети језик Шопова**) или садашњи књижевни језик бугарски, који се сваким даном еманципира од правог бугарског језика с оне стране Осме, па ћемо тек онда уочити огромне разлике.[1]) Ево неколико примера правог бугарског источног говора по врбнишки:

Чи са арапчи задади;
Јасну е дзванче дзваналу;
Јасну ми дзванче арапчи,
Уд далеч и са пуклуни
Удбизу и салиам пудади
Тиа му салиам прдема
Чи а арапчи пузнали
И на Тудорка думаши[2])

— — — — — — — — — — — — — — —

То Мађедонац неће никад разумети, а ово још мање: „Фр 509 брои на 6 „Марица“ ут 1883. г. прачетахме и са научнихми чи учинци — ти ут урачнуту училишти фоф садуу са наридили ино ученичаска дражасту на куету дали шни „землиделац“... и да му пужилашни добри дине и далак жиот за да би дарасте и да трагни на дубра старна, та да пурасни за доброта и ползата на раскасаната за сига драга Бл-гариа.“

Ово је прави језик бугарски, и са њиме треба сравњивати говор Мађедонаца, ако хоћемо да дођемо до праве истине.

Бугари како су почели, они ће у књижевности сасвим избацити све бугаризме из језика, приближити се сасвим мађедонском наречју и онда то огласити за бугарски језик, само да се садашњих разлика ослободе и да онда тај свој новоскован (у ствари мађедонизма преплављени) језик изнесу пред свет са узвиком: — „Ето између бугарског књижевног и мађедонског језика нема никакве разлике![3])

А кад то буде онда ће Бугари дати за право Добровском, који је још 1814. године сматрао да је бугарски језик само један дијалект српског језика и Србину Ст. Радосављевићу Бдину, који 1890. године с разлозима убеђује, да бугарски језик као језик управо и не постоји.

То је свакако опасна игра, али шта још Бугари неће жртвовати своме повинизму и својој чежњи, да Мађедонце с разлозима огласе за Бугаре, а њихов језик за бугарски, „који се од бугарског ни у чему не разликује.

Ваља да се још упитамо, како је могућно, да Мађедонци говоре бугарским језиком, кад знамо да су они имали свој словенски језик пре но што су Бугари и дошли на Балкан? Кад су то Мађедонци заменили свој матерњи језик с бугарским? Да ли је то могло бити за оних 45 година, колико су Бугари владали Мађедонијом, или може бити за последњих 50 година XIX. века, од како бугарска пропаганда тако интезивно ради по Мађедонији?

Мађедонци су 765. године говорили српски, или ако хоћете и словенски, али не и бугарски, јер тада у Мађедонији не беше ни једног Бугарина, нити се у њој и једна бугарска реч могла чути; док ево каквих речи беше у бугарском језику, те 765. године: „Ав тиход, доцло, дилом твирем, Ирник, Гостун, Јафини, дохе твирем, Коурт, шегоревечем, Есперих, верениалем, Тервел, токоучетем, дваншехтем, Севар, Тохал'том, Корнисош, вокил, шегор твирем, вихтун винех, оукил, горалм, оугаин, сомор, олтм, оумор, дилом, тоутом и тако даље.[4])

Академик Коних испитивао је ове речи старог бугарског језика из 765. године и констатовао, да долазе из језика турског, да су блиске говору Чуваша, остатака Блгара на Волзи. — Др. Ј Л. Пич на основу тога вели, да су Бугари турског порекла*).

Какве дакле заједнице могу имати словенска племена у Мађедонији: Драговићи, Бели, Војнићи, Велегостићи и други, с Бугарима турског порекла, какве заједнице може имати словенски језик Мађедонаца са језиком Бугара турског порекла?

Мађедонци, од којих је толики број учио бугарске школе, ни данас не могу разумети горњо бугарске речи, а како би их тек могао разумети тада кнез Николица у мађедонској Србији (Сербији), кнез Пребуд, и остале династе мађедонске?

Понављам да нисам филолог од заната, зато и не улазим у дубље расправљање о језику Мађедонаца. Моја је задаћа била, да по филолошким питањима тачно бележим одговоре и ја сам то савесно и учинио. Ја сам само констатовао овде извесне карактеристичне особине и појаве у језику Мађедонаца и то је од мене доста. Остало је посао стручњака. Завршујем овај одељак с дубоким уверењем, да Мађедонци не говоре бугарским језиком

*) Г. Башмаков (В. О.) помиње, између осталога, „како се Срби и Бугари у доказ својим тврдњама, позивају на народне обичаје, на темате народнога епа, на одело. У том погледу, вели он, могло би се спорити до страшнога суда, па се неби дошло до резултата. Он мисли да би ту требало приредити опширно истраживање свију говора и обичаја, помоћу беспристрасних специјалиста, али и сам види, да то у данашњим приликама није можно.“

На ово истраживање Срби би без сумње радо пристали, за Бугаре пак сумњамо.

**) Да је језик Шопова у трнском, софијском и видинском округу у садашњој Бугарској српски, то већ признају сад и неки бугарски писци. Тако Хр-Д. Баларев у „Блгарји“ (бр. 92. од 1898. год.) вели између осталога и ово: „Говор у Трну, па и у свима селима трнског округа, сличан је српком, тешко је наћи човека који говори чисто бугарски. Ако ко год оде у коју школу у трнском округу, чуће само „залутале“ бугарске речи и много чисто српских. У тим школама учитељи домородци не ураде ништа на поправци језика. Школска омладина при садашњим условима (у трнском округу) биће само достојни наследници и говора и традиција својих отаца и дедова — добри србофили са српским говором“ и т. д.

[1]) Разлагања Ханова о језику не могу се узети у обзир, јер он не зна ни српски, ни бугарски, ни мађедонски. Исто тако ни Дринов, и ако је добар филолог, никад није био у Мађедонији, нити зна српски, те су и његове расправе о језику Мађедонаца без вредности.

[2]) „Искра,“ Шумен 1889.

[3]) Неки бугарски писци (Милетић у „Блг. Прегледу“) иду тако далеко, да избацују и старословенска слова и пишу не бугарски, већ мађедонски без бугаризма.

[4]) Цео текст из којег су ове речи извађене, налазе се у „Историји Бугаризма“, на стр. 264. Њих није измислио неки Србин, већ их је преписао бугарофил Иречек из списка бугарских књажева од почетка до 765 године. Најзад није срамота бити турског порекла, али је смешно натуривати то порекло и тај језик мађедонским Словенима.

*) Што су финско-уралски Бугари донако брзо пословењени, Вирхов приписује њихову малу броју.

Заборављена тврђа.

Роман у три дијела

од **В. Н. Немировића-Данченка.**

С руског преводи: **Вељко Лукић-Новица.**

(Наставак) (109)

Горе већ се нагнули остаци старе тврђе грузинских царева, што је недавно разорише Персијанци. Рушевине те изгледале су још грозније и величанственије у магли и пошљедњем бљеску сунца на западу. Још се дизале, између у пола разрушених зидова, куле — округле грузинске куле, са уским пушкарницама, као вијенац на планиској коси. Темељ понеких утврда већ се осуо, а сами врхунци њихови, пријетећи да се сурвају сваког тренутка, стајали на ступчићима од цигаља, које се још једва у гомили држале. Куд погледаш све гомиле рушевина и камења. Брзе гуштерице, једва примјетне у сумраку, пузиле на све стране. Каштo промакла би коњу испод ногу отровна змија, вијугајући се и окрећући натраг своју спљоштену главу. Читава јата сова савила гнијезда у пукотинама и расјелинама грузинске тврђе. Одмах до тврђе видјеле се прве културе ботаничке баште, што је замисли и основа Воронцов, и отуд се ширио јак мирис цвијећа. Мирис ружа смијешао се са њежним поздрављањем крина, а покашто испуњаваше и магнолији ваздух својим мирисом. На самом врхунцу стршиле, као огромна тврђа, рушевине царског грузијског дворца.

Кад је Амед прешао на другу страну, већ је изнад Тифлиса сјао јасни мјесец. Мјесечев сјај чисто се димио изнад развалина тврђавских. На сребреној позадини његовој изгледаше још величанственије ти остаци старинских кула.

Шта може да се испореди са дивном, готово фантастичном сликом Тифлиса, обасјана мјесечином! Видите дубоку котлину, која свјетлуца хиљадама ватрица. Све су горске стране у наоколо посуте тим ватрицама. Куд се окренеш свуд их видиш — и горе по горама, и доље, једино се ријека Кура види као црна трака у том мору од ватара. Па и по окрајцима њеним дрхће одсјев њихов у струјама час споре и лијене, час опет неодољиво брзе ријеке. Врева се стишала. Али чуј, кроз тишину пробијају се јасни звуци зурне. Тјера кера Грузинац и облази редом све крчме. Момачки је засукао рукаве сурке своје, а овчију шубару завалио на сам потиљак. Руке затурио за појас везен златом, и окован сребреним плочама црно емалисаним. Посрћући пјева веселу, безбрижну пјесму. И свирачи су такође накићени. Сваки дере свога јарца, не бри-

нући се за хармонију. Ситно везу бубњићи — „тиблибито ногара.“ Не обзирући се не такт бубњића, разлеже се тужна чисто као да нешто моли, мелодија „циануре“ — нека врста гитара са три жице — пиште кроз улицу „дудуци“ — свирале — и потмуло рожњачи им бубањ „талабанда“, у који удара упола пијани свирач и озго и оздо. Зурна је особито напуна и складна, ако свира ко још и „чангури“ — врст балалајке, у коју свира свирач, ударајући у жице начињеним од рога ноктом; по неки страствени свирачи оставе да им нарасту велики нокти на кажипрсту и палцу и онда њима ударају у жице.

Сиромашнији и скромнији весељаци најме Имертинца, да их прати својим брђанским гајдама — „шкири.“

Кад се спусти Амед у варошки вртлог, учини му се, као да је доспио у какав чаробан свијет, гдје је у безбројним дућанима горило хиљадама фењера и свијећа, а народ галамио иза гласа.

— Гдје је намјесников дворац? устави он некаквог војника.

— Ено, оно лијево.

Тек саграђена зграда изгледаше ондашњим Грузинцима као неко чудо архитектуре. На згради били су расвијетљени сви прозори, и отуд се чула војничка музика. На капији стаја стража.

— Кога тражите? задржа Амеда дежурни ађутант, кад овај остави коња у авлији намјесникова дворца, и уђе у прву собу за примање.

— Кнеза Воронцова.

Онај се осмијехну и премјери Амеда од главе до пете, и овај се збуни и поцрвени.

— А шта ће вам намјесник?

И он му препријечи својим тијелом улаз у собу, ма да се Амед није онамо гурао.

— То ћу већ рећи самом пресвијетлом. Реците, да сам стигао са извјештајем пуковника Бризгалова, заповједника Самурске тврђе.

Тон и лице ађутантово у тренутку се промијени.

— Опростите, мили.. Нијесам знао... И он ухвати Амеда за руку и стиште му је топло. — А како се зовете?

— Амед Курбан-ага елисујски.

— О, Господе! Дед да се пољубимо, јуначе. Опростите, што сам вас тако предусрео.. Како ће се радовати Михајил Семјеновић.

Часници звали су намјесника између себе по имену и презимену. То је био још лијепи стари обичај ратничке кавкаске војске.

И ађутант узе од Амеда писмо, и пожури се у унутрашње собе.

(Наставиће се.)

П. Н. 343 2—4

Услед преоправке нашег млина продајемо

1 CORUWALL-ПАРНИ КАЗАН

са 40 квадр. метара површине за ложење и 7 атмосф. напона (Spannung) у добром стању, даље велику количину цилиндера за млевење, машине за чишћење гриза и коперај-штаубере.

Ове машине могу се најдуже још 14 дана видети како раде, те стога се учтиво позивају рефлектанти да изволе доћи ради увиђаја.

Са високопоштовањем

Новосадски парни млин „Софија“.

2 ПОМОЋНИКА

мануфактурне и галантеријске бранже, који су вешти аранжирању излога, нека се понуде тврдци **Д. В. Крауза у Земуну**. Понуди треба фотографију прикључити. 334 1—3

ГАЛАНТЕРИЈСКА И ПЛЕТЕНА ЕСПАПА

ТРГОВИНА

Д. П. РАПИСАВЉЕВИЋА

У ПАНЧЕВУ

потребује 2 млађа помоћника, који 1 или 2 године сервирају. Знање језика је нужно: српски, мађарски и немачки. 339 3—3

БРАЋА РАБШТЕРН

НОВИ САД 148 18—

ПЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ.

Фабрика шестоструке сирћетне есенције.

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА

А. ГРОСМАНА

У ТУРСКОМ БЕЧЕЈУ

потребује 2 млађа спомоћника и 2 шегрта. Ступити могу одмах.

Срби имају првенство. 304 3—3

УМЕТНИЧКЕ ЗУБЕ

У КАУЧУКУ, ЗЛАТУ, ИЛИ ПОРЦЕЛАНУ,

ВИЛИЦЕ

и без непчаних плочица у најбољој изради и јефтином ценом.

Поправке и журне послове израђујем за неколико сати. — Нов начин лечења болесних зуба и белење нечистиг зуба. — Пломбе са порцеланом; вађење зуба без бола. — Ординација читавог дана.

Др. Самујло Леви,
зубни лекар-специјалиста до „Хотел Мајера“.

279 4—4

Ракинских казана

најновије врсте

за пециво ракије од дудова, шљива, комине и другог воћа,

пероноспорних штрцаљака

све израђујем у мојој радионици и имадем готових. Ценовник шаљем на захтев бесплатно.

Милан Т. Јовановић
казанџија
208 7—10 ћошак Лазареве улице бр. 16
Нови Сад (Ujvidék.)

Виноградарима

и

пољопривредницима

нудимо од

Багрема цепане тачке за винограде.
Багрема дireке за ограде.
Багрема мотке за мељ.

НУДИМО КОЛАРИМА

Багремових спица.
Багремових округлих дрва и од
Багрема сирово израђених делова за коларску израду.

Све по најумеренијим ценама. Ту се продају и сваковрсна дрва.

Wolf & Trostler
Нови Сад.
Канцеларија: Дунавска улица број 7.
155 17— Дрвара: Поред јерменске долме.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР КУЋЕВНОГ НАМЕШТАЈА

Филијала **БОЖИЋ И МЕЦИНГ** Нови Сад

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ И ТВОРНИЦА

У ОСЕКУ

Новац остаје у српским рукама ако пазаримо код Срба трговаца. С тога умољавамо српску публику, нека при куповању намештаја изволи посетити нашу добро снабдевену радњу, у спаваћим собама, ручаоницама, салонима, тако исто у тапецираним стварима.

За јефтину и солидну послугу јамчимо.

Цене врло снижене.

Примамо на израду намештај по жељи и сваком нацрту. За што бољи одзив молимо.

СВОЈ СВОМЕ!

1079 7—52 С поштовањем **Божић и Мецинг.**

ОПОМЕНА!

1050 23—

Законом дозвољена и у трговини допуштен је само мој балсам једини са овом зеленом заштитном марком „поте“ (калуђерице). Поруке и препродају од других законом недозвољених балсама судски прогоњујем.

Једино прави енглески **ЧУДНОВАТИ БАЛСАМ** Од санитетске власти и препоручен.

Опрема боца стоји под заштитном трговачког закона.

Искључиво једино место за произвађање и набавку јесте од власти концесионирана и од трговс. суда протоколисана фабрика балсама **Апотекара A. Thierry у Прегради код Rohitsch-Sauerbrunn-а.**

Овај балзам може се употребити споља и изнутра. Он: 1.) Недостижив лек против свих плућних и грудних болести, ублажује катар и умањује лучење слузи, отклања кашаљ, који иде с боловима и лечи најзастарелије такве болести. 2.) Од ванредногa је утецаја против запаљења грла, промуклости, против осталих болести у грлу. 3.) Коренито уклања грозница. 4.) Ванредно лечи болести црне џигерице, у стомаку и цревима, особито грчеве у стомаку, колику и кидање у телу. 5.) Одузима болове и лечи шуљеве. 6.) Нежно поправља столицу и чисти крв, чисти бубреге, ослобађа од меланхолије и хипохондрије, поправља апетит и варење 7.) Лечи сваку зубобољу, као болове вилица, шупљину зуба и неугодан задај уста и одклања подригивање. 8. Врло добро средство против глисте, пантљикара и падавица 9.) При спољној употреби је од ванредног утецаја на ране, било нове или старе ожиљке, израстке на телу, ротлауфа, оток руку, бубуљице, ојеле делове, на опечене и смрзнуте удове, на огреботине, аушлоге итд. отклања главобољу, зујање, севање, реуму, зујање у ушима итд. о чему опширна упутства дају извешћа. 10. Особити је лек за сваку болест с поља и изнутра, лечи брзо и добро, а уз то је врло јефтин, за сваку кућу од особите вредности, те неби требало никад да фали, ако наиђе инфлуенца, за време колере и других заразних болести. Један једини покушај са овим балсамом сваког ће боље уверити, него ли сам овај оглас, да је балсам доиста лековит.

Прави и непокварен је овај балсам само тада, ако је свака бочица затворена са сребрном капслицом, у којој је утиснута моја фирма: **Adolf Thierry „Apotheke zum Schutzengel“ in Pregrada**, и где се налази упутство са том истом ознаком фирме. Зато треба тачно пазити увек на горњу фирму! *Где нема стоваришта мога балсама, треба директ поручивати и адресирати:* **An die Schutzengel Apotheke des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn** Цена је плаћено за сваку поштанску станицу за 12 малих или 6 дуплих бочица 5 круна. Мање од 12 малих или 6 дуплих бочица не може се разашиљати Разашиљање бива само уз пошт. поузеће или уз предходно послату своту.

Adolf Thierry „Apotheke in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn, Austria.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваревић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.